

Nafarroako Gobernuak eta EH Bilduk UPNren gustukoa den erreforma fiskala adostu dute

*2024ko erreforma
fiskalaren azterketa*

www.ela.eus

ELA

EUSKAL SINDIKATUA

Dokumentuaren edukia

1. Nafarroako Gobernuaren erreforma fiskalerako proposamena.
2. UPNren gustukoa den erreforma fiskala.
3. Ezkerraren eginkizuna ezin da izan eskuineko politikak bere gain hartzea.
4. Zerbitzu publikoak okertzea Nafarroako Gobernuaren eta haren aurrekontuak onesten dituztenen erantzukizuna da.
5. Erreformatik, fiskalitate bidegabea, eskasa eta Nafarroako enpresen neurria egindako politika egonkortzen du.
  - 5.1. Nafarroako presio fiskala Europako batez bestekoa baino 1.900 milioi euro txikiagoa da.
  - 5.2. Aberastasunaren banaketa gero eta desberdinagoa da.
  - 5.3. Diru-bilketaren ia erdiak ez du kontuan hartzen ordaintzen duenaren ahalmen ekonomikoa.
  - 5.4. Lanaren errentek enpresek baino 4 aldiz zerga gehiago ordaintzen dituzte.
  - 5.5. Enpresek Estatuan baino gutxiago ordaintzen dute Nafarroan.
  - 5.6. Iruzurra eta enpresek gutxi edo ezer ez ordaintzeko diseinatutako fiskalitatea.
  - 5.7. Ondarearen gaineko Zergaren diru-bilketa hutsala da.
6. Ondorioak.
7. ELAren proposamenak.

1. Nafarroako Gobernuaren erreforma fiskalerako proposamena

Abenduaren 21ean Nafarroako Parlamentuan 2024. urterako erreforma fiskala bozkatuko da. Eta erreforma aurrera aterako da Nafarroako Gobernuaren eta EH Bilduren arteko akordioari esker.

Nafarroako Gobernuak (PSN, Geroa Bai eta Contigo-Zurekin) joan den azaroaren 8an onartutako proposamenetik sortu da erreforma. Erreforma hau Parlamentura bidali zen, izapidetu eta ondoren onartzeko.

Hauek dira neurri nagusiak:

1. PFEZren tarifaren deflaktazioa. Deflaktazioa %4koa izango da 2023rako eta %3koa 2024rako.

Deflaktazioa PFEZren taulak eguneratzean datza, inflazioak edo ekonomiaren bilakaerak tarte jautsirik eragin ez dezan. Hau da, erreforma bat baino gehiago da eguneraketa da.
2. Gutxieneko pertsonal eta familiarrengatik kenkariak %3 gehitzea PFEZn 2023rako eta %3 2024rako.

Kenkari honen eginkizuna da PFEZtik kentzeko oinarrizko behar pertsonalak eta familiarrak betetzeko erabiltzen den errentaren zatia kuantifikatzea. Minimo hori handitzea positiboa

den arren, ez da nahikoa. Are gehiago prezioak eta interesak izugarri igo direla kontuan hartuta.

3. Etxebizitzaren arloko neurri batzuk, hala nola Nasuvinsaren bidezko egindako errentetan murrizketa %60tik %70era igotzea, edo Emancipa programako alokairuen gehieneko prezioa 650 eurotik 700 eurora igotzea.

Neurri hauek, positiboak izan arren, ez dira aski. Horren erakusgarri da dokumentu hau egiteko unean, Idealista web atarian Iruñean alokatzeko dauden 307 etxebizitzetatik, bat bakarrik dagoela 700 eurotik behera.

Azken finean, neurri gutxi dira eta ez dira nahikoak. Neurri hauen helburua da egungo politika fiskala bere horretan mantentzea, enpresentzako, enpresa errentetarako eta kapitalerako abantailak ikutu gabe. Eta inola ere ez da planteatzen diru-bilketa handitzea.

Neurri hauek ez dira aski Nafarroan dagoen fiskalitate eskasa eta bidegabea zuzentzeko, dokumentu honen 5. atalean ikusten den bezala.

2. UPNren gustukoa den erreforma fiskala

Azaroaren 27an, EH Bildu eta UPNk adierazi zuten abstentzioaren bidez Nafarroako Gobernuaren proposamena Parlamentuan onartzea erraztuko zutela.

Zehazki, EH Bilduk akordio bat itxi du Nafarroako Gobernuarekin, 6 zuzenketa sar daitezten abstentzioaren truke, alokairuagatiko kenkariari buruzko zuzenketak, etxeko langileengatiko kenkariak... EH Bilduk onartzen du zuzenketek "ez dakartela funtsezko aldaketarik, egiturazko neurririk ez dutelako", baina haien babesa justifikatzen dute esanez "UPNk ez duela Nafarroako politika fiskala baldintzatzen".

Une horretan, UPNk "oso balorazio positiboa" egin zuen Nafarroako Gobernuaren eta EH Bilduren arteko akordioaren edukiaz. Zehazki, Javier Esparzak esan zuen "oso pozik" zegoela akordioarekin, Gobernuaren erreforma fiskala "norabide onean zihoalako eta EH Bilduren zuzenketak garrantzirik gabeak direlako". Are gehiago, UPNren botoa abstentzioa edo aldeko botoa izango zela aurreratu zuen.

Hala ere, PSN eta EH Bilduren artean Iruñeko Udalean itundutako zentsura-mozioaren ondorioz, UPNk bere botoa aldatzea erabaki du eta iragarri du erreforma fiskalaren aurka bozkatuko duela, nahiz eta edukiarekin ados egon.

ELAn 2015etik aurrera (UPN Gobernutik atera zen urtetik) UPNren zerga-sistema bera mantentzen dela salatu dugu. Abenduaren 21ean, PSNk, Geroa Baik, Contigo Zurekin eta EH Bilduren zerga-erreformaren edukia UPNren gustukoa izatea, ELAk salatzen duenaren beste egiaztapen bat da.

3. Ezkerraren eginkizuna ezin da izan eskuineko politikak bere gain hartzea

EH Bilduren esanetan, akordio honen bidez UPNk Nafarroako fiskalitatea ez baldintzatzea lortu dute, baina hau ez dator bat akordioa sinatu eta ordu gutxira UPNko lehendakariak akordioaren edukia txalotzearekin. ELAren iritziz, eskuina Gobernutik kanpo izateko helburua inoiz ezin da izan eskuin-politikak bere gain hartzearen kontura izan.

Abenduaren 21ean, gizarte eredia baldintzatzen duen gai batean, Parlamentuko talde ezkertiar eta aurrerakoi guztiek bat egingo dute egungo zerga eredia zalantzan jartzen ez duen erreforma babestuz. Hori berri txarra da gizartea eraldatu nahi duten erakunde guztientzat. ELAk uste du Nafarroako Parlamentuan beste zerga politika mota bat egiteko erreferentzia galtzen dela. Zalantzan jartzen ez bada eta enpresen interesak eta errentarik altuenak babesteko diseinatu den zerga politikaren aurrean alternatibarik planteatzen ez bada, politika alternatibo bati buruzko edozein erreferentzia galtzen da.

Eredu fiskalaren alternatibarik planteatzen ez bada, egungo politika fiskala zalantzan jartzen duen edozein eztabaidarako bidea ixten da.

Zerga-arloko adostasun honen onuradun nagusiak enpresak eta errenta handiak eta kapitalekoak dira, euren interesak babesten dituen zerga sistema izaten jarraituko baitute.

4. Zerbitzu publikoen okertzea Nafarroako Gobernuaren eta haren aurrekontuak onesten dituztenen erantzukizuna da

Azken asteetan, zerbitzu publikoen okertzea erakusten diren hainbat gertakizun agertu dira, batez ere Osasunbidean (Lizarrako ospitaleko erditze zerbitzua ixtea, Tuterako ospitaleko ZIUa ixtea...).

Egoera hau Nafarroako Gobernuaren eta 2015etik aurrekontu eta erreforma fiskal guztiak onartzen dituzten alderdi politikoen erantzukizuna da.

Zergak erakunde eta erakunde publikoen finantziazio iturri dira. Zergarik gabe, ez dago diru sarrerarik. Eta diru sarrerarik gabe, ez dago gasturik. Beraz, argi dago horren baitan dagoela gastu publikoaren maila eta, beraz, zerbitzu publikoak eta gizarte prestazioak bermatzea. Ez da ahaztu behar zergak, diru bilketa izateaz gain, ezinbesteko eginkizuna dutela aberastasunaren birbanatze bidezkoagoa egiteko tresna gisa, eta hori oso beharrezkoa da gero eta gizarte desberdinago batean.

5. Erreformak, fiskalitate bidegabea, eskasa eta Nafarroako enpresen neurrira egindako politika egonkortzen du

5.1. Nafarroako presio fiskala Europako batez bestekoa baino 1.900 milioi euro txikiagoa da

Presio fiskalak administrazio publikoek biltzen dituzten diru sarreren (zergak, Gizarte Segurantzako kotizazioak eta udaletako diru bilketa barne) eta barne produktu gordinaren (BPG) arteko erlazioa neurtzen du, hau da, ekonomiaren zein zati den administrazio publikoek biltzen dutena adierazten du.

Nafarroan, 2021ean, presio fiskala BPGaren %32,6koa izan da, hau da, Nafarroako ekonomiaren 10 eurotik 3 baino zertxobait gutxiago izan da administrazio publikoek bildutakoa.

Presio fiskal hori handia den ala ez ikusteko, inguruko lurraldeekin alderaketa egin behar da. Batez besteko presio fiskal totala, EB-27an, 2021ean (eskuragarri dagoen azken datua) BPGaren %40,4 izan zen, Nafarroako presio fiskala BPGaren %32,6koa zen bitartean. Hau da, BPGaren 7,8 puntu gutxiago. BPGaren 7,8 puntuko alde horrek esan nahi du 2021ean Nafarroako presio fiskala EB-27ko batez bestekoaren berdina balitz 1.896,4 milioi euro gehiago bilduko lirakekeela.

5.2. Aberastasunaren banaketa gero eta desberdinagoa da

Langileen esku dagoen ekonomiaren zatia gero eta txikiagoa da Nafarroan, enpresek gero handiagoa duten bitartean. 2022an, soldatapekoen ordainsaria BPGaren %42,9 adinakoa izan da, eta ustiapeneko soberakin gordina, hau da, enpresena, %47,2koa izan da.

Balio horien bilakaerak erakusten du 2005az geroztik (serieko zifra zaharrena) soldatapekoen ordainsaria 2,9 puntu jaitsi dela BPGan, ustiapen-soberakin gordina 4,5 puntu igo den bitartean. Horrek esan nahi du, 2022an soldatapekoen ordainsariak 2005eko partaidetza bera izango balu, 705,1 milioi euro gehiago banatuko lirakeela lanaren errenten artean.

Baina gizartea gero eta desberdinagoa izateko joera ere azken urteotan ari da gertatzen. Izan ere, UPN Nafarroako Gobernutik atera zenetik ere joera horri eutsi zaio. 2015etik aurrera, soldatapekoen ordainsariak BPGaren 0,6 puntu galdu ditu (145,9 milioi euro); ustiapen-soberakin gordina, berriz, BPGaren 0,9 puntu igo da.

Aberastasunaren banaketa (BPGaren%). 2005-2022

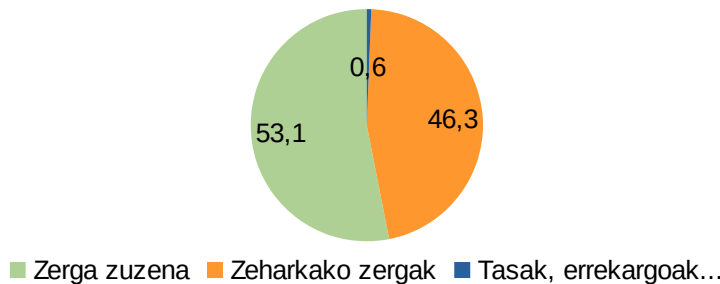
	Soldatapekoen ordainsaria	Ustiapeneko soberakin gordina
2005	% 45,8	% 42,7
2015	% 43,5	% 46,3
2022	% 42,9	% 47,2

Iturria: Geuk egina, Nastaten datuetan oinarrituta

5.3. Diru-bilketaren ia erdiak ez du kontuan hartzen ordaintzen duenaren ahalmen ekonomikoa

2022an, Nafarroako Gobernuak 4.979,4 milioi euro bildu ditu, BPGaren %20,5. Zerga-motaren arabera (zuzenekoa edo zeharkakoa) aztertzen badugu, ikusiko dugu % 53,1 zuzeneko zergei dagokiela (hau da, zergak ordaintzen dituztenen ahalmen ekonomikoa kontuan hartzen dutenak). Eta %46,3 zeharkako zergetatik dator, hala nola BEZetik edo alkoholaren edo hidrokarburoen gaineko zerga berezietatik. Zerga hauek berdin ordaintzen dira ahalmen ekonomikoa edozein dela ere, hau da, errenta altuenak eta pobrezia mugaren azpitik daudenak berdin ordaintzen dituzte.

Zerga-bilketa Nafarroan, zerga-motaren arabera, 2022

Iturria: Geuk egina, Nafarroako Gobernuaren datuetan oinarrituta

5.4.- Laneko errentek enpresek baino 4 aldiz zerga gehiago ordaintzen dituzte

Zuzeneko zergengatik bildutakoari dagokionez, ahalmen ekonomikoaren arabera ordaintzen direnak, 10 eurotik 6 baino gehiago (%60,3) PFEZak biltzen dituen lan errentetatik dator. Zehazki, lan-errentek 1.597,2 milioi euro ordaindu dituzte 2022an. Gainera, kopuru horri estatuarekin konpentsatzen den lan-etekinen zatia gehitu beharko litzaioke (2022an 303,1 milioi euro konpentsatu dira 2020ko eta 2021eko behin betiko likidazioen eta 2022ko behin-behineko likidazioen lan eta kapital atxikipenengatik).

Aitzitik, Sozietateen gaineko Zergak zuzeneko zergen %15,1 bildu du, 399,3 milioi euro. Hau da, enpresek PFEZn lan errentak baino 4 aldiz gutxiago ordaintzen dute Sozietateen gaineko Zergan.

5.5. Enpresek Estatuan baino gutxiago ordaintzen dute Nafarroan

Sozietateen gaineko Zergak 399,3 milioi euro bildu ditu 2022an, hau da, diru-bilketa osoaren %8,1. Diru-bilketa horren ondorioz, zerga horren gaineko presio fiskala BPGaren %1,6koa izan da Nafarroan. 2015etik aurrera, BPGaren 0,5 puntu igo da presio fiskala.

Igoera hori gorabehera, Nafarroako sozietateen gaineko zergaren presio fiskala (% 1,6) BPGaren puntu bat txikiagoa da Estatuan baino (% 2,6). Are gehiago, 2015etik aurrerako bilakaerak erakusten du aldea 0,8 puntutik puntu 1era igo dela.

Sozietateen gaineko zergaren presio fiskala (%). 2022

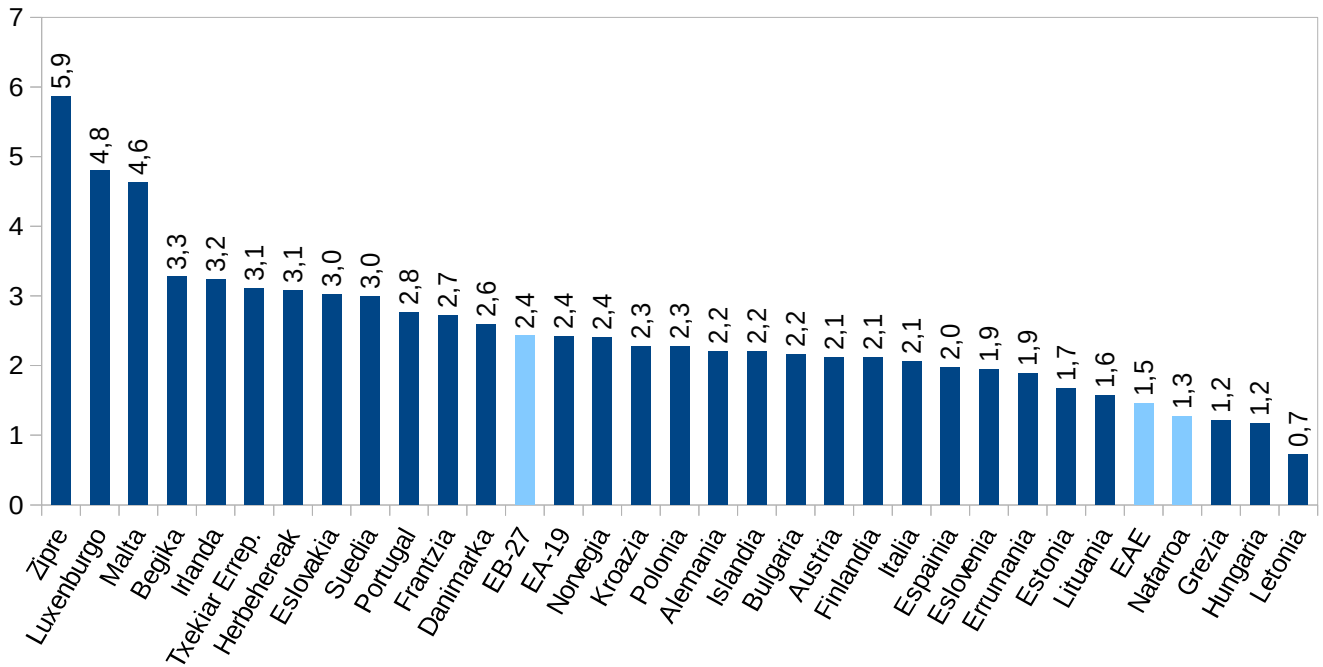
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Estatua	1,9	1,9	2	2,1	1,9	1,3	2,4	2,6
Nafarroa	1,1	1,3	0,9	0,9	1,2	1,3	1,4	1,6

Iturria: Guk egina Nafarroako Ogasunaren, EINen eta Zerga Agentziaren datuetan oinarrituta

Europa mailako konparazioa ere adierazgarria da. Eskura ditugun azken datuen arabera (2020koak), Nafarroa da Sozietateen gaineko Zergaren gainean presio fiskal txikiena duen EB-27ko laugarren lurraldea. Letonia, Hungaria eta Greziak bakarrik dute presio fiskal txikiagoa.

2020an, Nafarroak BPGaren %1,3 bildu zuen Sozietateen gaineko Zergaren bidez, eta EB-27ko batez bestekoa %2,4 izan zen. Nafarroak 218,8 milioi euro gehiago bildu beharko litzuzke zerga honen bidez Europako batez bestekoa berdintzeko. Datu honek erakusten du Sozietateen gaineko Zerga igotzeko tarte handia dagoela.

UE-27 Sozietateen gaineko Zergaren presio fiskala. 2020

Iturria: Geuk egina, Europako Batzordearen, Nafarroako Ogasunaren, Eustaten, EINen eta Zerga Agentziaren datuetan oinarrituta

5.6. Iruzurra eta enpresek gutxi edo ezer ez ordaintzeko diseinatutako fiskalitatea

Nafarroako politika fiskalaren beste ezaugarri bat da enpresa-errentek eta enpresek gutxi edo batere ez ordaintzeko diseinatuta dagoela. Tresna asko daude enpresen eta aholkularien esku ordaindu beharrekoa gutxiago izateko.

5.6.1. Iruzurra enpresa errenten aitortzean

PFEZn aitortutako errentei buruzko datuak ez dira sinesgarriak. Hala ikusten da PFEZn jatorri funtzionalaren arabera aitortzen diren errenten analisisian, hau da, aitortzen duen errenta nagusia lanean sortutakoa den edo enpresa-errenta den.

2021ean (eskuragarri dagoen azken datua) lan errentek batez beste 23.227 euro aitortu zituzten, eta enpresa errentek, berriz, 21.723 euro. Ez da sinesgarria, eta enpresa-errenten aitortzean dagoen zerga-iruzurraren erakusgarria da laneko errentak enpresetakoak baino 1.504 euro handiagoak izatea.

PFEZn aitortutako errenten osagai nagusiaren jatorri funtzionala (€). 2021

Lanaren errentak	Enpresa errentak
23.227	21.723

Iturria: Guk egina Nafarroako Ogasuneko datuetan oinarrituta

5.6.2. 10 enpresatik 6k baino gehiagok galerak dituztela edo mozkinik ez dutela adierazten dute

Sozietateen gaineko zerga lortutako mozkinaren harabera ordaintzen da, eta galerak aitortzen dituzten edo mozkinik ez duten enpresek ez dute ezer ordaintzen. 2021ean, enpresen %65ek adierazi zuten ez zutela etekinik izan edo galerak izan zituztela.

2021eko likidazio oinarriaren aitortzen kopurua	
Zero	8.550 (43,5%)
Negatiboa	4.212 (21,5%)
Positiboa	6.868 (35%)
Guztira	19.630

Iturria: Guk egina Nafarroako Ogasuneko datuetan oinarrituta

5.7. Ondarearen gaineko Zergaren diru bilketa hutsala da

Nafarroako Ondarearen gaineko Zergaren diru-bilketa 34,9 milioi eurokoa izan da 2022an. Nafarroako biztanleriaren %1i eragiten dion zerga da, ondaren handiena dutenei bakarrik. Zehazki, 2022an 7.158 pertsonak ordaindu behar izan dute zerga hori, eta 60k baino ez dute ordaindu zatirik altuenean.

UPNren garaian baino askoz gutxiago biltzen duen zerga da. 2014. urtean, UPN Nafarroako Gobernutik atera aurreko urtean, Ondarearen gaineko Zergaren diru-bilketa 47,8 milioi eurokoa izan zen, nahiz eta gizarte-justiziak behar lukeena baino askoz txikiagoa izan, 2022an baino 12,9 milioi euro gehiago bildu ziren.

6.- Ondorioak

- Nafarroako Gobernuari (PSN, Geroa Bai eta Contigo Zurekin) eta EH Bilduri esker aurrera aterako den erreforma fiskalak enpresen neurritara egindako zerga sistema eskasa eta bidegabea egonkortzen du.
- EH Bilduren justifikazioa erreforma fiskalaren alde egiteko UPNk fiskalitatea ez baldintzatzea da. Baina hau ez dator bat UPNk Gobernuaren eta EH Bilduren arteko akordioaren edukia positiboki baloratu izanarekin.
- Eskuina Gobernutik kanpo egoteko helburua ezin da eskuin-politikak bere gain hartzearen kontura izan.
- Erreforma fiskalaren onuradun nagusia enpresak eta euren pribilegio guztiak bere horretan mantenduko dituzten errenta handiak eta kapitalekoak dira.
- Zerbitzu publikoak hondatzea (Lizarrako erditze zerbitzua ixtea, Tuteran ZIU ixtea...) Nafarroako Gobernuaren eta urtez urte aurrekontuak onartzen dituzten eta zerga erreforma fiskal sakonik egiten ez duten alderdi politikoen erantzukizuna da.

- Gizarte eredia zehazteko funtsezkoa da politika fiskala. Albiste txarra da Parlamentuko talde ezkertiar eta aurrerakoi guztiak beste politika fiskal bati buruzko eztabaida ez planteatzea eta langile klasearentzat alternatiba bidezkoagoak ez proposatzea.
- ELAk uste du aberastasuna hobeto banatzeko eta baliabide publiko gehiago dituen gizartearen alde egiteko bere ekarpena, besteak beste, egungo politika fiskalaren alternatiba posibleak planteatzea dela. Horixe egiten du politika fiskala aldatzeko mobilizazioak bultzatzen dituen edo indarrean dagoen politika fiskala eta hartzen diren neurriak aztertzen dituen dokumentuak egiten dituen, eta horiei buruzko proposamenak egitean.

7.- ELAren proposamenak

ELAk berretsi egiten ditu zerga arloan Nafarroari dagozkion proposamenak. ELAk enpresen mozkinengatik, aberastasunagatik eta errenta handiengatik ordaindu beharreko zergak nabarmen igoko dituen erreforma eskatzen du. Zehazki, hauek dira ELAk planteatzen dituen neurri nagusiak:

1. PFEZ

1. Errenta altuetarako zerga tasak % 60raino igotzea eta tarte kopurua handitzea.
2. Errenta orokorraren eta kapital errenten arteko tarifaren dualtasuna ezabatzea
3. PFEZren deflaktazioa taulak eguneratzea da, soldata-errebalorizazioak zerga-tasen eskalan jauzirik eragin ez dezan. ELAk deflaktazio-mekanismo automatiko bat proposatu du, KPIaren arabera.
4. BGAEen eta pentsio-planen tributazioa aldatzea. BGAEetara eta Pentsio Planetara ekarpenak egiten dituzten pertsonak PFEZaren zerga-oinarria murrizten dute, eta horrek zergaren ordainketa murriztea dakar. Hala ere, tresna horiek ez daude pertsona guztien eskura, errenta txikienek ez baitute ekarpen horiek egiteko adina aurrezteko gaitasunik. Horrek erregresibo bihurtzen ditu tresna hauek.

Nolanahi ere, gizarte-kotizazioek eta pentsio publikoek baino tratamendu txarragoa izan behar dute. Eta enplegu-erakundeen tratamendua banakakoena baino hobea izan behar da. Gainera, kapitaleko erreskateari ematen zaion tratatu pribilegiatua ezabatu behar da, pentsio-osagarria denaren aurka baitoa.

2. Sozietateen gaineko zerga

1. Ekitaldiko mozkinen gaineko %25eko gutxieneko tasa efektiboa ezartzea, salbuespenik gabe.
2. Kenkariak eta pizgarri fiskalak eta ingeniariak fiskala ezabatzea.
3. Mozkinak (eta, beraz, benetako diru-sarrerak eta gastuak) sortzen diren lurraldean aitortzera behartzea.

3. Ondarearen gaineko zerga.

1. % 1 eta % 10 arteko errekaru espezifikoak ezartzea. Ondarearen gaineko zergak aberastasunaren banaketa bidezkoagoa sustatu behar du, ondare handiak dituzten pertsonak zergapetuz. Hala ere, beti zalantzan dagoen zerga da, besteak beste, kapitalak hura ezabatzeko egiten duen presioagatik. Ez da gauza bera gertatzen ondarearen gaineko beste zerga batzuekin, hala nola OHZrekin, herritar gehienei eragiten dielako.
2. Zergaren tarifa bikoiztea. Ez da ahaztu behar ondarearen gaineko zergak ondare handien jabetza edo edukitza zergapetzen duela eta biztanleriaren % 1 aberatsenari bakarrik eragiten diola. Milioi bat euro baino gehiagoko ondarea duten pertsonak ordaintzen dute (ohiko etxebizitza kontuan hartu gabe, 250.000 eurora arte salbuetsita dagoena). Nafarroan, 2022an, batez besteko tasa % 0,54 izan da.

4. Iruzur fiskalaren aurka borrokatzeko zuzkidura handitzea.

Zerga iruzurraren aurkako borroka funtsezkoa da hainbat argudiori aurka egiteko, hala nola dirurik ez dagoela eta ezin dela diru-bilketa handitu esaten dutenena. ELAk Nafarroako Ogasunari preskripzio aldian soldatakoak ez diren errenta guztiak ikuskatu ahal izateko baliabide nahikoak ematea eskatzen du. Horrek esan nahi du gehienez 4 urteko epean ikuskatuko direla enpresa guztiak, bai eta kapital errentak eta jarduera ekonomikoak ere.

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA